

Vlaams
Parlement

stuk **149** (2014-2015) – Nr. 1
ingediend op 27 oktober 2014 (2014-2015)

Gedachtewisseling

over het advies van
de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV)
'Nieuwe riemen voor het energiebeleid 2014-2019'

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur,
Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door mevrouw Valerie Taeldeman

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Tinne Rombouts.

Vaste leden:

de heren Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;

de heren Robrecht Bothuyne, Lode Ceyskens, de dames Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;

de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;

de heer Rob Beenders, mevrouw Ingrid Lieten;

de heer Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:

de heer Jelle Engelbosch, mevrouw Sofie Joosen, de heren Jos Lantmeeters, Jan Peumans, de dames Grete Remen, Sabine Vermeulen;

mevrouw Sonja Claes, de heren Jos De Meyer, Bart Dochy, mevrouw Katrien Partyka;

de heren Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;

mevrouw Els Robeyns, de heer Bruno Tobback;

de heer Johan Danen.

Toegevoegd lid:

de heer Stefaan Sintobin.

INHOUD

I.	Presentatie door de SERV	4
1.	Inleiding door de heer Jo Libeer, voorzitter van de SERV	4
2.	Presentatie door mevrouw Annemie Bollen, attaché studiedienst SERV	4
2.1.	'Scheef geladen' energiebeleid	4
2.2.	Vier uitdagingen voor het energiebeleid	5
2.3.	Twaalf nieuwe riemen voor het energiebeleid	6
2.4.	Aandachtspunten voor de beleidsnota	7
2.5.	Besluit	11
II.	Tussenkoms van minister Annemie Turtelboom	11
III.	Vragen en opmerkingen van de leden	12
IV.	Antwoorden	13
1.	Mevrouw Annemie Bollen – SERV	13
2.	Minister Annemie Turtelboom	15
V.	Replik	15
	Gebruikte afkortingen	17
	Bijlagen: zie dossierpagina van dit stuk op www.vlaamsparlement.be	
	– Bijlage 1: advies SERV 'Nieuwe riemen voor het energiebeleid 2014-2019'	
	– Bijlage 2: presentatie van de SERV in de C-LEE	

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn hield op 8 oktober 2014 een gedachtewisseling met mevrouw Annemie Turtelboom, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie, en de SERV over hun advies 'Nieuwe riemen voor het energiebeleid 2014-2019'.

Het advies van de SERV en de getoonde presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit stuk op www.vlaamsparlement.be.

I. Presentatie door de SERV

1. Inleiding door de heer Jo Libeer, voorzitter van de SERV

De heer *Jo Libeer*, voorzitter van de SERV, benadrukt het belang van het energiebeleid. De SERV heeft deze problematiek als een geheel willen benaderen. Tussen 2014 en 2019 moet er veel gebeuren in verband met het energiebeleid. Dit moet op een sociaaleconomisch verantwoorde wijze gerealiseerd worden om een betaalbaar, betrouwbaar en koolstofarm energiesysteem te krijgen. De uitdagingen zijn zo groot dat men voor een aantal zaken het over een andere boeg zal moeten gooien.

Eén van de kernboodschappen van het advies is dat er meer nood is aan stabiliteit en voorspelbaarheid. Er is nood aan een duidelijke termijnvisie die de beslissingen over investeringen zeker en stabiel maakt. Daarnaast is het nodig dat de doelstellingen en beleidsfocus van het energiebeleid breder worden. Er is een onevenwicht in de aandacht die ging naar de ontwikkeling van de hernieuwbare energie en het resultaat ervan. Er worden pas echte hefboomen gecreëerd voor een snelle transitie van de economie als men het energiebeleid kan koppelen aan het industrieel en innovatiebeleid. Het energiebeleid kan niet worden losgekoppeld van de economische ontwikkeling en groei. Een derde kernboodschap gaat over de problematiek en de aanpassing van het certificatenstelsel. Er zijn daar efficiëntie- en effectiviteitswinsten te halen. Er moet een oplossing komen voor de uitgestelde doorrekening van de certificaten. Dit vormt een zeer zware last. Tot slot zullen er de volgende jaren in de netten heel wat investeringen moeten gebeuren. Hoe gaan deze investeringen worden doorgerekend en welke tarieven zullen worden gehanteerd?

De heer Libeer verduidelijkt dat mevrouw Bollen de cijfers van het advies heeft geactualiseerd en dat er een vergelijking werd gemaakt tussen de voorstellen van de SERV-partners en het regeerakkoord. Die vergelijking vormt mee de basis voor de toelichting door mevrouw Bollen.

2. Presentatie door mevrouw Annemie Bollen, attaché studiedienst SERV

2.1. 'Scheef geladen' energiebeleid

Mevrouw *Annemie Bollen*, attaché studiedienst van de SERV, stelt dat het advies werd opgesteld vanuit de vaststelling dat het energiebeleid tot nog toe 'scheef geladen' was. De aandacht ging vooral naar het zoeken van instrumenten die een antwoord bieden op de gestelde problemen, terwijl er een bredere transitieaanpak nodig is met een langetermijnvisie die de nadruk legt op samenwerking, integratie, participatie, innovatie, en een collectieve aanpak. Er werd gelijktijdig veel aandacht besteed aan het groene energiebeleid, het koolstofarm maken van de energievoorziening en de reductie van de energievraag. Andere aspecten van het energiebeleid zijn echter ook belangrijk zoals het verzekeren van de fysieke en economische leveringszekerheid, de wijze waarop het energiebeleid kan sporen met de economische ontwikkeling, hoe het energiebeleid billijk kan zijn en hoe de sociale effecten ervan beheerst worden.

Het steunmechanisme gaf veel aandacht aan de ontwikkeling van nieuwe productiecapaciteit, terwijl de nodige systeemaanpassingen voor de integratie van de nieuwe productie-installaties minder aandacht kregen. Het gaat niet alleen om de aanpassing van de netten, maar ook over hoe vraag en aanbod moeten worden aangepast, de tarifiering enzovoort.

De ondersteuning ging vooral naar groene stroom en minder naar de ondersteuning van energiebesparing en groene warmte, hoewel daar een groot potentieel voor de reductie van CO₂-emissies aanwezig is.

Er werd vooral op de certificatsystemen ingezet. Er zijn echter ook andere ondersteuningsmechanismen die misschien beter of aanvullend kunnen werken.

Op sociaal vlak werd er vooral ingezet op een curatief beleid met vooral aandacht voor mensen met betalingsproblemen. Er zou ook aandacht moeten zijn voor een preventieve aanpak. De SERV pleit ervoor om het scheef geladen energiebeleid over een andere boeg te gooien.

2.2. Vier uitdagingen voor het energiebeleid

Een eerste uitdaging van het energiebeleid is het CO₂-armer maken van het systeem door in te zetten op besparingen en hernieuwbare energie. De bevoorradingszekerheid is een tweede uitdaging. Het gaat zowel over de fysieke als economische bevoorradingszekerheid. Dit laatste gaat over de betaalbaarheid. Verder moeten er de komende jaren massale investeringen in de infrastructuur gebeuren. Al die investeringen moeten worden gefinancierd in een budgettair moeilijke toestand met daar bovenop nog eens de bijkomende erfenis van de uitgestelde doorrekening van de certificatenkost. Ten slotte is er de governance-uitdaging met de nood aan een andere benadering en een beter instrumentarium.

2.2.1. Een CO₂-armer energiesysteem

De 2020-doelstellingen

Het Energierenovatieprogramma van de Vlaamse overheid geeft in dit kader aan dat de woningen dakisolatie moeten hebben, dat glas moet worden vervangen door hoogrendementsglas en dat de centrale verwarming op een hoogrendementsketel moet draaien. Momenteel voldoet 42 percent van de woningen daaraan. De volgende 5 jaar moeten er nog heel wat inspanningen gebeuren om de energieprestaties van de overige woningen te verbeteren.

Ook voor de hernieuwbare energie moeten er nog heel wat inspanningen geleverd worden voor 2020. De Vlaamse doelstelling is 10,5 percent. Die doelstelling wordt mede bepaald door de nog niet besliste lastenverdeling. Momenteel is 52,5 percent van de doelstelling gerealiseerd. Er is nog een hele weg af te leggen.

Bij de CO₂-reductie is het onduidelijk wat het pad is dat Vlaanderen moet volgen en of de maatregelen van het Klimaatplan voldoende zijn.

De leveringszekerheid

De leveringszekerheid gaat in de eerste plaats over de productiecapaciteit. Is deze voldoende om aan de vraag te voldoen en flexibel? Er is ook de vraag of de netinfrastructuur geschikt is. Geeft het Europees kader genoeg zekerheid op het gebied van de interconnectiecapaciteit? Een bijkomend punt is de toenemende gasafhankelijkheid bij de overgang naar nieuwe energiebronnen. Verder is er ook nood aan een noodleveranciersregeling.

Bij de economische leveringszekerheid zijn er zorgen over de evolutie van de energieprijzen. De energiecomponent op de energiefactuur ligt in België substantieel hoger dan de buurlanden en zeker hoger dan in de Verenigde Staten. De situatie verslechtert door de toenemende prijsdivergentie op de Europese elektriciteitsmarkt.

Financiering massale investeringen

De noodzakelijke investeringen inzake elektriciteit, zijnde de bedragen voor de certificaten, de netten en de slimme meters, impliceren anderhalf miljard euro extra uitgaven bovenop de huidige. Dit zijn de bedragen van de investeringen zonder REG, gas- of warmtenetten.

Vernieuwde beleidsaanpak

De vierde uitdaging is de vernieuwde beleidsaanpak om een einde te maken aan het zwabberbeleid, de verkokering, het eilanddenken en het instrumentalisme. De SERV pleit voor een langetermijnvisie, meer onderbouwing, een integrale aanpak, een breed perspectief, meer samenwerking en vooral meer draagvlak.

Als men evenwel de personeelsinzet van de Energie-administratie afzet tegen het personeelsbestand van de volledige Milieu-administratie vraagt de SERV zich af of de overheid wel voldoende gewapend is.

Hoe kan een andere aanpak beter sporen met de sociaaleconomische ontwikkeling? De transitie naar meer hernieuwbare energie kan enerzijds nieuwe activiteiten ontwikkelen. De impact van de hernieuwbare energie op de kosten van de bestaande activiteiten moet anderzijds worden beheerst.

Er zijn veel middelen geïnvesteerd in de ontwikkeling van nieuwe activiteiten in het hernieuwbaar energiebeleid, maar er werden daar heel wat kansen gemist, zoals het verankeren van beloftevolle bedrijven in Vlaanderen. Er worden ook heel weinig middelen besteed aan energie-innovatie. België kent hier een grote achterstand ten opzichte van de andere landen.

Inzake de impact op de bestaande activiteiten kent het gevoerde beleid ook heel wat efficiëntieverliezen en is de impact ervan op de concurrentiepositie en de energiearmoede nog grotendeels onbekend.

Wat de efficiëntieverliezen betreft, zou men meer CO₂ reduceren als men meer middelen zou besteden aan REG in verhouding tot hernieuwbare energie. Hetzelfde geldt binnen het groene stroombeleid. Er gingen veel middelen naar de fotovoltaïsche zonne-energie, hetgeen 65 percent van de middelen vertegenwoordigt, terwijl ze maar instaan voor 29 percent van de groene stroom. Met een andere verdeling was er misschien wel drie à vier keer meer groene stroom geweest voor hetzelfde geld.

Over de impact op de competitiviteit en energiearmoede is er weinig informatie. Dit geldt ook voor de lastenverdeling tussen en binnen de doelgroepen. De bijdrage in de financiering van de certificatenkosten ligt voor de helft bij de huishoudens. De totale factuur toont aan dat de industrie en de tertiaire sector elk een kwart bijdragen. Bij de batenverdeling van het beleid rijst ook de vraag waar de hernieuwbare energie-installaties geplaatst zijn. Welke investeringen zijn publiek of privaat?

2.3. Twaalf nieuwe riemen voor het energiebeleid

De SERV heeft uit de vier uitdagingen twaalf aanbevelingen gedistilleerd. Deze uitdagingen werden in drie blokken gegroepeerd.

Transitie-aanpak

Het eerste blok heeft betrekking op de transitie-aanpak. Daar is het opstellen van een langetermijnvisie belangrijk, die tot stand moet komen op basis van scenario-analyses en een bottom-upaanpak. Er is nood aan samenwerking en integratie tussen beleidsdomeinen en -niveaus. De versterking van de Energie-administratie, van VEA en VREG zijn belangrijk. In de transitieaanpak zijn onderbouwing en data cruciaal. Dit vergt transparantie over de beschikbare data, maatwerk in de aanpak enzovoort. Ook innovatie en participatie zijn belangrijk.

Evenwichtige benadering

Bij de evenwichtige benadering moet er aandacht zijn voor het in kaart brengen van de risico's voor de fysieke en economische leveringszekerheid, de zoektocht naar sociaaleconomische synergieën en innovatie. Het opvolgen van de impact van het beleid op de competitiviteit en verdelingseffecten zijn belangrijk.

Aangepast infrastructuur- en steunbeleid

De derde cluster gaat over de nodige aanpassingen aan een aantal centrale instrumenten en dit zowel aan de kant van het energiebesparingsbeleid als het hernieuwbare energiebeleid. In de eerste plaats gaat dit om meer aandacht voor energierenovatie van gebouwen. Ondanks de herziening van 2012, blijft een bijkomende herziening van het certificatsysteem nodig en is er een oplossing nodig voor de uitgestelde doorrekening van de kosten ervan. De netontwikkeling vraagt om meer opvolging. Het centrale instrumentarium van energiebesparingsbeleid zoals REG-premies, EPB- en EPC-regelingen van gebouwen dienen nog wat aanpassingen te ondergaan die rekening houden met wat mensen effectief kan aanzetten tot energiezuinig gedrag. Het laatste punt is een vraag naar een meer preventief energie-armoedebeleid.

2.4. Aandachtspunten voor de beleidsnota

De SERV heeft zijn aanbevelingen uit het advies 'nieuwe riemen' vergeleken met het regeerakkoord. Hieruit komen vier aandachtspunten van de SERV voor de beleidsnota energie naar voor: de vraag hoe men kan komen tot een langetermijnvisie, waarom het belangrijk is netbeheer en -ontwikkeling op te volgen, hoe het certificatsysteem gefinancierd en vorm gegeven kan worden, en ten slotte hoe de energie-efficiëntie echt kan worden verbeterd.

2.4.1. Langetermijnvisie: voorwaarden voor een pact

In het regeerakkoord wordt er gesproken over een pact. Volgens de SERV dient daarvoor aan een aantal voorwaarden te worden voldaan. Er moet een politiek draagvlak zijn. Het moet om een overheidsinitiatief gaan, maar met een politiek engagement om iets met de resultaten ervan te doen. Er moet voldoende capaciteit zijn om dit vorm te geven. Dit betekent voldoende data, informatie en scenario-analyses om de debatten te voeden. Er moet ook voldoende mens- en rekenkracht zijn om het proces goed te begeleiden. Ten derde is er een degelijk vooraf uitgetekend proces nodig.

De uitdagingen betreffen vooral de voldoende capaciteit, zeker als men dit vergelijkt met Nederland waar men na het doorlopen van een dergelijk traject tot een energie-akkoord is gekomen. De mankracht en informatie ontbreken daartoe in Vlaanderen. Het aangekondigde projectmatige werken is belangrijk, evenals de verschuivingen om de energie-overheden te versterken. De samenwerking met derden om de daar aanwezige capaciteit nuttig aan te wenden is eveneens belangrijk. Om de informatienoden op te vullen, moet er werk worden gemaakt van de

goedgevulde onderzoeksagenda met in de eerste plaats een degelijke bottom-up potentieelstudie. Dit zijn niet de recente VITO-studies.

2.4.2. Netontwikkelingen

Bij de netontwikkelingen staat men voor belangrijke keuzes op het gebied van leveringszekerheid en de vormgeving van de noodplannen. Het gaat ook over de verslimming en uitbreiding van de netten, over de aanpassingen van de netorganisatie, over de vormgeving van de nettariefsystemen, over het schetsen van een kader voor nieuwe energiediensten en marktmodellen en over het kader voor de ontwikkeling van warmtenetten en -diensten.

Het betreft belangrijke budgetten. Momenteel bedragen de investeringen voor elektriciteits- en gasnetwerken 800 miljoen euro per jaar en dit bedrag stijgt nog. Het is dus essentieel de netontwikkelingen goed op te volgen.

Er moet ook transparantie zijn over wat de verschillende ontwikkelingsscenario's zijn.

2.4.3. Certificatensystemen

De SERV publiceerde in maart 2014 een rapport en advies over de certificaten-systemen. Er werd gevraagd de kosten niet langer voor zich uit te schuiven. De nieuwe cijfers van VREG en VEA bevestigen de problematiek. Er werd ook gevraagd de certificaten-systemen te herzien.

Tekorten in de doorrekening

Momenteel liggen de doorgerekende kosten 30 percent lager dan de gemaakte kosten. Dit betekent dat er nog niet betaalde tekorten zijn. Die tekorten worden eind 2014 op 1,5 miljard euro geschat. Ze stijgen in 2015 naar 1,8 miljard euro bij ongewijzigd beleid. Als de niet doorgerekende kosten bovenop de verwachte stijgende kosten komen dan leidt dit tot een forse stijging van de te betalen certificatenkosten. Dit scenario gaat ervan uit dat de kosten tussen 2016 en 2019 worden betaald. Andere scenario's zijn vanzelfsprekend denkbaar.

Oorzaken van de tekorten

De oorzaak van dit probleem is tweeledig. Een eerste reden is dat het aantal toegekende certificaten substantieel hoger lag dan het aantal door de leveranciers in te leveren certificaten. De kosten voor het indienen van de certificaten mogen de leveranciers doorrekenen aan hun klanten. Als het aantal in te leveren certificaten lager ligt dan het aantal uitgereikte certificaten, wordt er minder doorgerekend. Dit aspect vormt ongeveer 57 percent van het probleem. Een andere reden zijn de te lage nettarieven. De netbeheerders moeten de certificaten aan minimumprijzen opkopen. Vooral het opkopen van de PV-certificaten heeft de kosten van de netbeheerders fel doen stijgen, terwijl de nettarieven niet waren aangepast. Er werden daar grote tekorten opgebouwd. Op al deze geprefinancierde kosten moeten ook nog eens renten worden betaald. Deze prefinancieringskosten zullen uiteindelijk ook moeten worden betaald.

Oplossingen

Voor het certificatenoverschot ziet de spreker verschillende oplossingen: de opkoop van de overschotten met algemene middelen, de verhoging via de factuur van het aantal in te leveren certificaten door de leveranciers, een beperktere certificaten-toekenning aan nieuwe installaties.

De tekorten op de nettarieven kunnen betaald worden met algemene middelen of doorgerekend in de nettarieven.

De SERV vraagt om de impact van de verschillende mogelijkheden op de competitiviteit en de energie-armoede in kaart te brengen en daarop het debat en de beslissing te funderen.

Nood aan een snelle aanpak

Snel optreden is nodig om de prefinancieringskosten zo beperkt mogelijk te houden. Daarbij komt nog dat de kosten zullen blijven stijgen ten gevolge van de verstrenghing om de 2020-doelen te halen, de duurdere offshorewinning en netaanpassingen. Een ander argument om de tekorten snel weg te werken is dat er in 2014 en 2015 nog een verlaagde btw op de doorrekeningen via de elektriciteitsfactuur van kracht is.

Impact op de factuur bij doorrekening 2016-2019

Abstractie makend van andere prijsstijgingen, zoals de energiegcomponent, heeft de SERV berekend dat voor een middelgroot bedrijf op middenspanning de doorrekeningen de energierekening in 2016 met 22 percent ten opzichte van 2013 doen stijgen. De factuur van de huishoudens zal in 2016 met 30 percent stijgen ten opzichte van 2013. Als daarbij nog rekening gehouden wordt met het wegvallen van de lagere btw zullen de huishoudens in 2016 48 percent meer betalen dan in 2014. Dat zijn ruwe berekeningen omdat er grote verschillen zijn naargelang netgebied, de leverancier, het spanningsniveau enzovoort. De SERV vraagt om de impact op kwetsbare gezinnen en bedrijven te onderzoeken en eventueel de tariefstructuur te differentiëren tussen of binnen verschillende doelgroepen.

Impact op de begroting bij betaling 2016-2019

Als de Vlaamse begroting de doorrekeningen inclusief de stijgende kosten van offshorewinning bekostigt, is er om een tariefstijging ten opzichte van 2013 te vermijden ruim een miljard euro per jaar nodig.

Bredere herziening nodig

Voor de SERV is er echter een brede herziening van het certificatsysteem nodig, beperkt sleutelen zal de hardnekkige problemen niet oplossen. Vooreerst mangelt het aan de systeemefficiëntie. De systeemkosten zijn erg hoog, ongeveer 120 miljoen jaar. Daarbij komt nog dat de certificatensteun onderhevig is aan de vennootschapsbelasting. Ook het feit dat heel wat klanten op de doorrekening via de elektriciteitsfactuur btw moeten betalen, verhoogt de kosten.

Daarnaast dient de impact van het certificatsysteem op de elektriciteitsmarkt in de gaten gehouden te worden. Ook het gebrek aan flexibiliteit in de ondersteuning speelt een rol. Zo krijgt elke megawattuur, wanneer ook geproduceerd, evenveel steun. De hervormingen van 2012 hebben het certificatsysteem complex en ondoorzichtig gemaakt, met slechts een beperkte controle op de doorrekening van certificatenkosten. Naast de uitgestelde doorrekening is ook de financiering een probleem: steeds smaller wordende schouders dragen steeds zwaarder wordende lasten. Particulieren die investeren in een hernieuwbare energie-installatie en dus minder stroom afnemen, dragen immers niet meer bij tot de kosten van het systeem.

Diverse pistes

De SERV stelt verschillende hervormingsmogelijkheden voor, zowel van het systeem zelf als van de steun- en aanrekeningsbasis. Wat het systeem zelf betreft, herhaalt de SERV zijn advies van 2011 om de NQ-optie te onderzoeken. Daarbij wordt de certificatenhandel en de quotumplicht afgeschaft en een feed-in-premie-systeem ingevoerd. Een 'central clearing house' voor certificaten is daar een zachtere basis van. Dat is een entiteit die de certificaten opkoopt en aan een vaste prijs laat doorrekenen door de leveranciers.

Wat betreft de steun, suggereert de SERV om investeringssteun, flexibele productiesteun en tendering van grootschalige hernieuwbare energieprojecten te overwegen.

Een ander interessant denkspoor is de aanrekening niet langer te baseren op de afgenomen megawattuur, maar op het verbruik of capaciteit. Ook differentiatie naargelang het aansluitingspunt of de doelgroep dient te worden overwogen. Een heffing om een fonds ter financiering van de certificaatkosten te stijven, kan interessant zijn.

2.4.4. Energie-efficiëntie

De SERV boog zich ook over maatregelen om de energie-efficiëntie te verbeteren. Ondanks de REG-premies en de EPB-regeling voor nieuwe en gerenoveerde gebouwen, zijn er nog veel gebouwen met slechte energieprestaties: 58 percent van de woningen, 40 percent van de sociale woningen en 75 percent van de scholen voldoen nog niet aan de EPB-vereisten. Aan de huidige vernieuwingsgraad, nieuwbouw en grootschalige renovaties, zal de vernieuwing van alle woningen daterende van voor 1995, het begin van de energieprestatieregeling, duren tot 2070. Zelfs met een verdubbeling van het tempo duurt het dus tot 2040.

Focus op energierenovatie van gebouwen

Energierenovatie biedt het grootste reductiepotentieel en kost daarenboven minder dan de energieprestatieverbetering van nieuwe gebouwen.

Verbeter de energie-efficiëntie echt

Om de energie-efficiëntie echt te verbeteren is er volgens de SERV een gebouwenvisie nodig. Die kan een leidraad zijn voor een afweging tussen afbraak en renovatie, waarbij niet alleen het directe maar ook het indirecte energieverbruik, samenhangende met de te vernieuwen materialen, afgewogen wordt. Daarnaast dient ook afgewogen te worden of het beter is een gebouw afzonderlijk te renoveren, of een bundeling per wijk of doelgroep na te streven. De visie moet de energie-efficiëntie in samenhang bekijken met andere gebouwgerelateerde kwesties zoals de schaarse ruimte, de kwaliteit van de materialen en de kwaliteit van de binnenlucht.

De SERV pleit daarnaast voor een betere afstemming op behoeften. Momenteel is de additionaliteit van de REG-premies bijvoorbeeld beperkt en speelt het mattheuseffect. Zeker kwetsbare groepen hebben een betere begeleiding nodig.

Evalueer EPB-impact op woningmarkt

Naast het wegwerken van enkele administratieve lasten van het EPB-systeem, wordt er best ook nagedacht over het maatschappelijk optimale energieprestatieniveau, waarbij de invloed op de woningmarkt zeker een factor moet zijn. Momenteel wordt dat niveau bepaald op microniveau: als de investering zich tijdens de gebruiksduur

van het gebouw terugverdient, is het een interessante investering. De EPB-eisen verhogen echter de bouwkosten, waardoor het aantal bouwende gezinnen daalt en de vernieuwingsgraad daalt en er dus kansen op energiebesparing verloren gaan. Omdat ze niet in staat zijn een woning te bouwen, zullen meer gezinnen een woning kopen, waardoor de aankoopkost in de modale segmenten zal stijgen. Daardoor dalen het renovatiebudget en de renovatiesnelheid. Studies berekenden dat de energiebesparing die daardoor mislopen wordt, tot vijf keer groter is dan de energiewinst met strengere eisen voor nieuwbouw. Kortom, de SERV pleit voor een macro-economische bepaling van het energieprestatieniveau.

Een ander nadeel van de energieprestatieaanpak is dat het volume van de woning niet in rekening gebracht wordt, enkel het energieverbruik per vierkante meter. Een kleinere woning verbruikt echter minder energie en verbruikt minder materialen. De huidige regeling benadeelt daarenboven die kleine woningen omdat het daar moeilijker is een lager EPB-peil te halen.

Vooraf de lagere inkomensgroepen en ook mensen die veel thuis zijn, zoals zieken, gepensioneerden en werklozen bewonen de meest energieverslindende woningen. De woningen van private huurders zijn gemiddeld slechter dan die van eigenaars en sociale huurders. Die vaststellingen zijn zorgwekkend zeker omdat de energiekost allicht zal stijgen.

Van curatieve aanpak naar preventieve aanpak

Tot nog toe is de aanpak vooral curatief, bijvoorbeeld met budgetmeters, maar de efficiëntie en effectiviteit daarvan staat ter discussie. Kwetsbare groepen vragen nauwelijks premies voor energie en wonen aan. De SERV vraagt dus een meer preventieve aanpak, met lokale begeleiding van REG-maatregelen, met een integratie van het energie- met het woon- en armoedebelief en met maatregelen op maat voor onder andere private huurders.

2.5. Besluit

De SERV vraagt om bottom-up samen te werken aan een energiesysteemvisie, om de netontwikkeling en -beheer actief op te volgen, om voor een rechtvaardige energiebeleidsfinanciering te zorgen en om de energie-efficiëntie echt te verbeteren, zeker bij private huurders.

II. Tussenkoms van minister Annemie Turtelboom

Minister *Annemie Turtelboom* vindt dit een degelijk rapport dat de problemen duidelijk stelt en een volledig overzicht biedt van zowel de groenestroomcertificaten als van de overschotten, eind 2015 goed voor ongeveer 1,8 miljard euro. De recente besparingsoperatie van 1,2 miljard euro verbleekt bij de door de SERV vermelde 6 miljard euro die nodig is om een tariefstijging te vermijden. Na een analyse van het beleid moet er gezocht worden naar oplossingen. Hernieuwbare energie-investeringen blijven nodig, de achterliggende economische sector moet blijven draaien. Daarbij is de rechtszekerheid van belang, die echter in het gedrang komt door de 1,5 miljard euro schulden. Dit snel oplossen op een haalbare manier voor burgers en bedrijven, is een absolute prioriteit van de minister, want elke maand tikt de rekening onheilspellend snel aan.

III. Vragen en opmerkingen van de leden

De heer *Wilfried Vandaele* informeert of er nog andere redenen zijn voor de zeer hoge energiekosten in vergelijking met de buurlanden dan de scheurtjes in de kerncentrales en de interconnectiecapaciteit. Kan mevrouw Bollen aantonen dat de beperkte personeelsbezetting van de Energie-administratie een probleem vormt?

De heer *Robrecht Bothuyne* acht het advies een goede leidraad voor het energiebeleid. De regeringsonderhandelaars hebben er trouwens al dankbaar gebruik van gemaakt. Op welke manier wordt volgens de SERV het tekort van 1,5 miljard idealiter weggewerkt? Kan mevrouw Bollen de oplopende financieringskost becijferen? Volgens de gegevens op de presentatie is het 5 percent, dus momenteel 75 miljoen euro.

Mevrouw *Valerie Taeldeman* begrijpt dat het Energierenovatieprogramma 2020 onvoldoende snel resultaten oplevert. Ze vraagt over welk jaar de cijfers over de gebouwen met slechte energieprestaties gaan en wat de bron ervan is. Ze vraagt de minister om van het Vlaams Energieagentschap de laatste stand van zaken te krijgen van het Energierenovatieprogramma.

De koppeling van energie- en industriebeleid deed de heer *Willem-Frederik Schiltz* spontaan denken aan de audit- en benchmarkconvenants. Hoe evalueert de SERV die instrumenten? En heeft hij die bevindingen in de studie geïntegreerd?

De heer *Johan Danen* verwijst naar de talrijke recente rapporten, van de SERV, van de CREG, van Elia, Argus, het Transitienetwerk Middenveld die allen een energievisie in de vorm van een energiepact vragen. In Nederland heeft de Sociaal-Economische Raad (SER) een belangrijke rol gespeeld als trekker van dat proces. Welke rol kan de SERV hier spelen?

Mevrouw *Michèle Hostekint* informeert hoe de SERV de preventieve aanpak op maat van energiearmoede precies ziet. En hoe beoordeelt de raad de energiescan, voor het lid een manier om de zwakke energiepunten van een woning te leren kennen?

Voor de heer *Bart Nevens* is de grootste energiewinst te halen in de niet-verbruikte energie. Misschien moeten initiatieven als autoloze of waterloze dagen opnieuw opgerakeld worden? Dat zou mensen ertoe kunnen aanzetten om minder energie te verspillen.

Volgens de heer *Andries Gryffroy* zijn de energieproblemen van de meeste woningen en per bedrijfssector gelijklopend. Is het dan niet beter de individuele energiescans te vervangen door een modelboek? In de presentatie mist hij de energie-efficiëntie van kantoren en van detailhandelsruimtes. Hij illustreert de verspilling daar met de energieverslindende warmeluchtgordijnen. Ook in het rapport komt dat slechts beperkt aan bod. Zijn derde opmerking gaat over de suggestie van de SERV voor een maatschappelijk optimaal energieprestatieniveau. Als het niveau daalt, zal er misschien meer nieuwbouw zijn, maar heeft Vlaanderen daar de ruimte voor? Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Luxemburg bereiken met strengere maar gedifferentieerde normen wel degelijk resultaten. In Luxemburg kost een technische installatie voor een winkel twee keer zo veel als in Vlaanderen omdat die door de overheid moet worden gekeurd. Er worden strenge normen opgelegd, zo beperkt men bijvoorbeeld de temperaturen in winter en zomer. Een winkelketen weet vooraf wat dat kost, en het schrikt de klanten blijkbaar niet af. Een goede maar strenge regeling is voor de spreker beter dan de teugels laten vieren. Daarmee ontkent hij niet dat de huidige EPB en e-peil nog gebreken vertonen.

IV. Antwoorden

1. Mevrouw Annemie Bollen – SERV

Redenen voor de hoge energiekosten

Mevrouw *Annemie Bollen* antwoordt dat de CREG, de federale regulator, het tekort aan inlandse productiecapaciteit en de beperkte interconnectiecapaciteit als voornaamste oorzaken voor de hoge commodityprijs in België aangeeft. Over andere oorzaken kan zij zich niet uitspreken. Ook de cijfers over de energie-inefficiënte gebouwen komen uit de boordtabellen van de CREG.

Te krappe personeelsbezetting van de Energie-administratie

De SERV denkt inderdaad dat de personeelsbezetting van de Energie-administratie te klein is, gezien de grote bedragen en de behoefte aan een degelijke beleids-
onderbouw. De administratie, en ook de regulator, moeten heel wat uitvoerende taken doen, zoals het beheer van de energieprestatie- of certificatedatabank en de toekenning van certificaten. Uiteraard spelen de keuzes van de administratie zelf, alsook de werknemersprofielen een rol, maar desalniettemin is het voor de SERV duidelijk dat de Energie-administratie meer personeel nodig heeft, met name door verschuivingen.

Hoe de certificatenkosten wegwerken?

Het scenario dat de SERV hanteerde om de doorrekening van de certificatenkosten te becijferen, is maar één van de mogelijke en daarom niet het ideale. Bij gebrek aan data kan de SERV andere berekeningen niet maken en dus niet bepalen welk scenario ideaal is.

De prefinancieringskost is onder te verdelen in drie types. De netbeheerders moeten de certificaten, vooral de zonnecertificaten, opkopen, om ze door te verkopen aan de leveranciers die ze moeten inleveren. Het verschil tussen opkoop- en verkoopprijs kunnen ze normaal doorrekenen in de nettarieven. De nettarieven zijn te laag om het aanzienlijke verschil te dekken, daarom moeten ze het prijsverschil tussen aankoop- en verkoopprijs prefinancieren. Op dat bedrag moet dus rente betaald worden.

Een tweede type kosten wordt veroorzaakt doordat de netbeheerders de miljoenen certificaten die ze al opgekocht hebben, niet verkopen zo lang de marktprijs te laag is. Ze houden die certificaten dus bij in de hoop dat de markt zich stabiliseert. Ook op de huidige marktprijs van om en bij de 90 euro moeten dus prefinancieringskosten betaald worden.

De Vlaamse overheid keert een vergoeding uit voor de rentelasten van een deel van de certificaten. Die bankingregeling voor de netbeheerders geldt enkel voor de ongeveer anderhalf miljoen groenestroomcertificaten en een aantal wkk-certificaten die ze van de overheid moeten bijhouden. Deze vergoede prefinancieringskosten, beperkt in vergelijking met de andere, vormen het derde type.

Mevrouw Bollen legt uit dat de SERV de kosten allicht te laag raamt, want aan een rente van 1,8 percent, terwijl volgens de informatie van de netbeheerders aan een veel hogere rente geleend wordt. Naarmate de certificaten langer bijgehouden worden, stijgen de prefinancieringskosten. Nu al bedragen ze tussen de 20 en de 30 miljoen euro per jaar, eind 2015 zal het in totaal ongeveer 90 miljoen euro zijn.

Welke bron voor de cijfers van de energieprestaties gebouwen?

Voor de energieprestaties van de scholen baseert de SERV zich op de AGION-enquête van 2009. De recentste enquête gebeurde in 2013, de resultaten daarvan waren bij opmaak van het rapport nog niet bekend. De energieprestaties van sociale woningen komen uit het jaarverslag van VMSW. De EPB-cijfers komen uit het rapport van VEA, die ze ook verzamelt met enquêtes. Momenteel is er geen gebouwendatabank voor gegevens als energieprestaties.

Beleidsovereenkomsten met de industrie

Het advies van de SERV acht het onduidelijk wat de convenants met de industrie precies zullen opleveren aan energiebesparing. De SERV heeft de convenant-aanpak niet geëvalueerd. De SERV heeft zich evenmin uitgesproken over zijn rol in een langetermijnenergiepact, maar mevrouw Bollen wijst erop dat de SERV door zijn kleinere personeelsbezetting momenteel niet dezelfde rol kan spelen als de Nederlandse SER.

Preventieve aanpak energiearmoede

Wat de beste preventieve aanpak van energiearmoede is, heeft de raad evenmin bepaald. Wel denkt de raad dat bij scans van woningen ook andere problemen dan energie, bijvoorbeeld vocht, moeten in kaart gebracht worden. Omdat de problemen in veel gebouwen dezelfde zijn, is er zeker mogelijkheid tot een gezamenlijke aanpak. Ook een betere opvolging van het gebouwenpark is nodig, slechts als duidelijk is waar de problemen zijn, is het mogelijk ze aan te pakken. De SERV ziet een rol weggelegd voor de lokale actoren bij een begeleiding van de kwetsbare groepen bij REG-investeringen zoals in het kader van het FRGE. Kwetsbare groepen doen geen beroep op premies omdat ze zelf eerst moeten investeren vooraleer het geld terug te krijgen. Daarom is prefinanciering een te overwegen mogelijkheid.

Rol van de ontrading van energiegebruik

Het was niet haar bedoeling om in de presentatie het ontraden van energieverbruik niet te vermelden, het advies zelf maakt er wel degelijk melding van. Het blijkt dat ook in energiezuinige woningen het verbruik hoger is dan theoretisch, zelfs soms hoger dan in woningen die in theorie slechter scoren, omdat blijkbaar mensen hun gedrag aanpassen. Ook het onderhoud van een verwarmingsinstallatie heeft een grote impact op het verbruik. Daar heeft een EPB geen invloed op.

Energie-efficiëntie niet-huishoudelijke gebouwen

Het reductiepotentieel van de niet-huishoudelijke gebouwen is inderdaad nog groot. Mevrouw Bollen heeft kantoorgebouwen niet apart vermeld omdat hun energieprestaties gemiddeld beter zijn dan die van schoolgebouwen.

Maatschappelijk optimale prestatieniveau

Het maatschappelijk optimale prestatieniveau hoeft geen lager prestatieniveau te zijn, de SERV pleit er enkel voor om rekening te houden met de impact op de woningmarkt om ervoor te zorgen dat de totale energiebesparing, indirect en direct, het grootst is. Zo acht de spreker een voorlopersbeleid nodig waarbij de beste presteerders de markt kunnen prepareren en nieuwe zaken uittesten. Het achterlopersbeleid kan er dan weer voor zorgen dat ook de laagste EPB-woningen aangepakt worden. Samen met de Minaraad heeft de SERV al eerder gevraagd om een differentiatie van EPB-eisen naargelang het type gebouw, bijvoorbeeld een lagere norm voor kleinere gebouwen die moeilijker de eisen halen, te onderzoeken.

2. Minister Annemie Turtelboom

Minister *Annemie Turtelboom* zal de stand van zaken van het Energierenovatieprogramma aan het parlement bezorgen.

Voor de minister heeft de SERV als overlegorgaan van werknemers en werkgevers, zeker een belangrijke rol te spelen. Het rapport maakt immers duidelijk dat de SERV een overzicht van de problemen en kosten kan geven. Partijen als Eandis of Infrac hebben slechts een gedeeltelijk beeld. De SERV beschikt inderdaad niet over gegevens voor gedetailleerde berekeningen, de minister zal laten nagaan hoe meer gedetailleerde berekeningen mogelijk zijn, uiteraard met respect voor de interne bedrijfseconomische geheimhouding. Tot slot wijst ze erop dat Vlaanderen niet alleen staat: elk Europees land worstelt met de transitie naar meer hernieuwbare energie zonder een aanslag te plegen op de energiefactuur of de begroting.

De heer *Jo Libeer* concludeert dat het duidelijk is dat er door de zure appel heen-gebeten moet worden. Een faire regeling om het verleden op te lossen, moet nog bepaald worden, bij voorkeur met efficiëntiewinsten van het systeem. Elke speler zal de komende vijf jaar behoefte hebben aan een stabiel en voorspelbaar energiebeleid. De SERV doet daar een warme oproep voor. Slechts als er een beter en stabiel kader is, zullen de noodzakelijke investeringen op gang komen.

Minister *Annemie Turtelboom* wijst erop dat bepaalde beslissingen van vorige bewindvoerders nog vele jaren zullen doorwerken en het dus niet volstaat om een stand van zaken eind 2014 te beschouwen en enkel het 1,5 miljard euro weg te werken bedrag. Beslissingen zullen nog doorwerken en deze terugdraaien zoals sommige landen doen tast de rechtszekerheid aan, dat is een afweging die moet worden gemaakt.

V. Repliek

De heer *Andries Gryffroy* heeft het belang van audit- en benchmarkconvenant ervaren. De convenants zijn ondertussen ingebed in de bedrijfscultuur. Hij pleit ervoor om de ondergrens van 0,1 petajoule maar dan per sector te verlagen. Hij denkt dat de bedrijven daar trouwens ook vragende partij voor zijn.

De heer *Johan Danen* leidt uit de regeer- en Septemberverklaring af dat de regering maatregelen ter verbetering van energie-efficiëntie, zeker van kwetsbare groepen, eerder zal afbouwen dan versterken. Hij vraagt de minister of dat klopt. Zo ja, pleit hij ervoor om goedwerkende maatregelen niet zonder meer af te schaffen.

De heer *Robrecht Bothuyne* wijst erop dat het regeerakkoord de energiearmoede aan de bron wil aanpakken, wat net betekent sterker inzetten op energiebesparende investeringen, zeker bij kwetsbare groepen. Voorts informeert hij hoe de minister een betere samenwerking met andere beleidssectoren zoals de sociale economie, innovatie en wonen, zal aanpakken.

Minister *Annemie Turtelboom* onderkent alvast het belang van audits, niet zozeer voor de hele grote bedrijven maar voor de andere voor wie de energie-efficiëntie-maatregelen een terugverdiend tijd van langer dan 2 jaar hebben. De minister zal nagaan hoe best die bedrijven te stimuleren. De scans hebben, voor een andere doelgroep dan de audits, dezelfde doelstellingen. Uiteraard is samenwerking met de andere beleidsdomeinen wezenlijk. De energie-efficiëntie van het woningpark, niet het beleidsdomein van minister Turtelboom, scoort aanzienlijk minder dan de

buurlanden. Daar valt nog heel wat winst te halen. Ze concludeert dat alle facetten van het energiebeleid nog uitgebreid besproken zullen worden bij de beleidsnota.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Valerie TAELEMAN,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

AGION	Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs
btw	belasting over de toegevoegde waarde
CREG	Commissie voor de Regulering van de Elektriciteit en het Gas
EPB	energieprestatie en binnenklimaat
EPC	energieprestatiecertificaat
FRGE	Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
Minaraad	Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen
PV	photovoltaic
REG	rationeel energiegebruik
SER	Sociaal Economische Raad (Nederland)
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VEA	Vlaams Energieagentschap
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VMSW	Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen
VREG	Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt
wkk	warmte-krachtkoppeling